

Nr 87.

Ankom till riksdagens kansli den 29 april 1927 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av viss överenskommelse mellan kronan och Sollefteå stad m. m.

(1:a avd.)

Uti en till riksdagen avlåten, den 11 mars 1927 dagtecknad proposition (nr 228), vilken för förberedande behandling hänvisats till statsutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av det vid propositionen fogade utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för nämnda dag, föreslagit riksdagen

dels godkänna en den 14 och den 21 december 1926 mellan Kungl. Maj:t och kronan genom kasernkommittén, å ena sidan, samt Sollefteå stad, å andra sidan, ingången preliminär överenskommelse samt ett den 9 och den 21 december 1926 mellan Kungl. Maj:t och kronan genom kasernkommittén, å ena sidan, samt Västernorrlands läns landsting, å andra sidan, ingånget preliminärt avtal;

dels ock medgiva, att de jämlikt sistnämnda avtal inflytande försäljningsmedlen må tillgodoföras lantförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål. Berörda överenskommelse och avtal äro såsom Bil. A och B fogade vid detta utlåtande.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till återopade statsrådsprotokollet.

I ärendet har departementschefen inledningsvis anfört följande.

»Genom brev den 12 maj 1905 förordnade Kungl. Maj:t, att Västernorrlands regemente skulle förläggas till den dåvarande köpingen Sollefteå, så snart kasernetablissemang för regementet blivit därstädes uppfört, varjämte Kungl. Maj:t bemyndigade arméförvaltningens fortifikationsdepartement att med köpingen ingå avtal angående upplåtelse av mark till plats för kasernetablissemang och övningsfält m. m. enligt av köpingen gjorda erbjudanden och villkor. Mellan fortifikationsdepartementet och köpingen slöts i anledning härav ett den 6 och den 26 juli 1905 dagtecknat kontrakt i ämnet, vilket torde få fogas såsom bilaga vid statsrådsprotokollet rörande detta ärende.

Med erinran om att Västernorrlands regemente enligt 1925 års härordningsbeslut vore avsett att nedbringas till s. k. begränsad organisation anförde stadsfullmäktige i Sollefteå i skrivelse till Kungl. Maj:t den 23 januari 1926, att stadsfullmäktige hyste den uppfattningen, att kronan vore pliktig att ersätta staden den förlust, som staden tillskyndades i följd av regementets blivande

mindre organisation; och anhöllo därför stadsfullmäktige — på grund av närmare utvecklad motivering, vartill jag i det följande återkommer — att Kungl. Maj:t måtte åvägabringa förhandlingar mellan kronan och Sollefteå stad, i syfte att staden måtte erhålla full gottgörelse i anledning av kaderminskningen. Ifrågavarande framställning överlämnades till de sakkunniga för undersökning av ersättningsfrågor i anledning av regementsindragningar m. m. (den s. k. kasernkommittén).

De förhandlingar med staden, som härefter inleddes av kasernkommittén, hava resulterat i en den 14 och den 21 december 1926 dagtecknad preliminär överenskommelse, vilken torde få fogas såsom bilaga (Bil. A) till statsrådsprotokollet rörande detta ärende. Överenskommelsen, som angivits vara träffad under förbehåll av Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande, går ut på, att kronan skulle bereda staden ersättning i form av förhöjning i de priser, som kronan enligt förutberörda 1905 års kontrakt erlägger till staden för vatten och elektrisk ström, ävensom att kronan skulle utan vederlag å staden överlåta ett område av Västernorrlands regementes övningsfält.

Sedan kasernkommittén i samband med nyssnämnda förhandlingar fått sin uppmärksamhet riktad på de å Sollefteå gamla lägerplats belägna byggnader, som — tidigare använda till sjukhus — sedan år 1921 stått obegagnade, har kommittén därjämte avslutat ett den 9 och den 21 december 1926 dagtecknat preliminärt avtal med Västernorrlands läns landsting, enligt vilket kronan skulle å landstinget mot visst vederlag överlåta berörda byggnader jämte ett däromkring beläget markområde. Detta avtal har likaledes träffats under förbehåll av Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande, och torde detsamma bära fogas såsom bilaga (Bil. B) till statsrådsprotokollet i detta ärende.»

Sedan departementschefen härefter redogjort för kasernkommitténs åtgärder i ärendet samt vederbörande myndigheters yttranden häröver, har departementschefen för egen del anfört följande.

»Genom det år 1905 avslutade kontraktet mellan kronan och dåvarande Sollefteå köping åtog sig nämnda samhälle åtskilliga förpliktelse, vilkas fullgörande, enligt vad av den lämnade redogörelsen torde framgå, medfört betydande ekonomiska uppoffringar från samhällets sida. Västernorrlands regementes förläggning till Sollefteå har därjämte åsamkat samhället avsevärda indirekta kostnader. I förhållande härtill är, såsom av kasernkommittén framhållits, det vederlag, staden hittills haft av regementet, jämförelsevis obetydligt. Den begränsning av regementets storlek, som 1925 års härordningsbeslut innebär, kommer givetvis att på stadens ekonomi utöva en oförmånlig inverkan, som till följd av stadens ringa folkmängd blir så mycket mera kännbar. Starka billighetsskäl synas mig därför tala för att staden beredes någon kompensation för de förluster, som tillskyndats densamma genom den nya härorganisationen.

Staden är enligt 1905 års kontrakt skyldig att tillhandahålla regementet vatten och elektrisk ström till samma pris, som större avnämare därav inom staden erlägga, dock ej överstigande 12 öre per kubikmeter vatten och 30 öre

per kilowattimme elektrisk ström. Det av kasernkommittén nu framlagda förslaget till överenskommelse innebär den lättnaden för staden, att de i kontraktet en gång för alla fixerade, i förhållande till nuvarande penningvärde alltför låga maximiprisen skulle bortfalla och kronan i stället erhålla rabatt med 25 respektive 12¹/₂ procent å det pris för vatten respektive elektrisk ström, som erlægges av andra större avnämare än industriella anläggningar. Den undantagsställning, som sålunda avsetts att kunna tillerkännas industriella anläggningar, sammanhänger enligt vad jag inhämtat med stadens strävan att genom beviljande av särskilda förmåner stimulera den industriella utvecklingen inom samhället.

I olikhet mot de i ärendet hörda myndigheterna anser jag det vara till fullo befogat, att en omreglering av grunderna för beräkandet av avgifterna för vatten och elektrisk ström i förevarande fall äger rum på sätt här föreslagits. Därav föränledes visserligen en ökning av utgifterna under bränsleanslaget, men denna kostnadsökning kommer, till följd av begränsningen av regementets organisation, säkerligen icke att uppgå till så stort belopp, som av regementschefen beräknats. Det torde för övrigt kunna ifrågasättas, huruvida — oavsett de särskilda skäl, som i detta fall kunna åberopas för ett tillmötesgående av de framställda kraven på gottgörelse — det kan anses lämpligt, att staten motsätter sig varje ändring i dylika, på obestämd tid ingångna avtal, innefattande prisbestämmelser, som grundats på ett helt annat penningvärde än det numera rådande.

Enligt det föreliggande förslaget till överenskommelse med Sollefteå stad skall vidare kronan till staden utan vederlag överlåta ett område av omkring 4 hektar utav regementets övningsfält. De i ärendet hörda myndigheterna hava gjort gällande, att avskiljandet från övningsfältet av ifrågavarande markområde skulle medföra vissa olägenheter i avseende å de militära övningarna. Med hänsyn bland annat till markområdets ringa omfattning i jämförelse med övningsfältets totala ytvidd, som enligt kasernkommitténs uppgift utgör ungefär 227 hektar, synes mig emellertid någon avgörande betydelse icke kunna tillmätas myndigheternas invändningar i förevarande avseende. Vid sådant förhållande och då det måste anses vara för staden av stor vikt att komma i besittning av området, vilket särdeles väl lämpar sig till tomter för industriella anläggningar, har jag funnit mig böra tillstyrka den ifrågasatta marköverlåtelsen.

Vad slutligen beträffar det föreslagna avtalet med Västernorrlands läns landsting angående överlåtelse till landstinget av ett område om högst 3 hektar av övningsfältet jämte de därå belägna sjukhusbyggnaderna, hava myndigheterna häremot icke framställt några erinringar. Såsom förut nämnts, avses byggnaderna att användas för en sjukvårdsanstalt eller för annat socialt ändamål. Vid den prövning, jag underkastat detta förslag till avtal, har jag funnit detsamma vara av beskaffenhet att kunna för kronans del godtagas. De på grund av bestämmelserna i avtalet inflytande försäljningsmedlen torde, i överensstämmelse med vad i liknande fall tidigare skett, böra tillgodoföras lantförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål.»

Utskottet, som icke haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, får hemställa,

att riksdagen må

a) godkänna i statsrådsprotokollet över försvarsärenden den 11 mars 1927 omförmälda, den 14 och den 21 december 1926 mellan Kungl. Maj:t och kronan genom kasernkommittén, å ena sidan, samt Sollefteå stad, å andra sidan, ingångna preliminära överenskommelse samt den 9 och den 21 december 1926 mellan Kungl. Maj:t och kronan genom kasernkommittén, å ena sidan, samt Västernorrlands läns landsting, å andra sidan, ingångna preliminära avtal;

b) medgiva, att de jämlikt sistnämnda avtal inflytande försäljningsmedlen må tillgodoföras lantförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål.

Stockholm den 29 april 1927.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *S. H. Kvarnzélius*, *A. C. Lindblad*, *J. L. Widell*, *J. Nilsson* i Malmö, *C. P. V. Nilsson* i Gränebo, *O. Bergqvist*, *A. Pers*, *J. G. Walles*, *E. A. Hallin*, *C. I. Asplund*, *P. A. Bergström* och *J. B. Johansson* i Fredrikslund;

från andra kammaren: herrar *A. Anderson* i Råstock, *A. Wiklund*, *P. Nilsson* i Bonarp, *L. J. Carlsson-Frosterud*, *O. Olsson* i Kullenbergstorp, *A. Å:son Törnkvist* i Karlskrona, *P. M. Olsson* i Blädinge, *E. Kristensson* i Göteborg, *O. Andersson* i Höör, *K. S. V. Ward*, *J. Jönsson* i Revinge och *C. A. Anderson* i Storegården.

Bil. A.

Med anledning av att Västernorrlands regemente jämlikt 1925 års beslut i försvarsfrågan från hösten 1927 skall erhålla begränsad organisation träffas härmed mellan Kungl. Maj:t och kronan genom kasernkommittén, å ena sidan, under förbehåll av Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande, samt Sollefteå stad, å andra sidan, följande överenskommelse:

A.

I det kontrakt, som den 6 och den 26 juli 1905 upprättats mellan Kungl. Maj:t och kronan genom kungl. arméförvaltningens fortifikationsdepartement samt Sollefteå köping genom dess kommunalnämnd, skola de i §§ 7 och 8 intagna bestämmelserna om skyldighet för Sollefteå köping (= Sollefteå stad) att tillhandahålla Västernorrlands regemente vatten och elektrisk ström m. m. från och med den 1 oktober 1927 erhålla följande ändrade lydelse:

»§ 7.

Sollefteå stad förbinder sig att allttjämt i fullgott skick underhålla de till Västernorrlands regementes kaserntomt framdragna ledningar för vatten och avlopp samt att tillhandahålla regementet vatten till samma nettopris, som större avnämare därav inom staden (med undantag av industriella anläggningar) erlagga per kubikmeter, dock att regementet å nämnda pris städe skall erhålla 25 procents rabatt. Stadens skyldighet att i fråga om tillhandahållandet av vatten åt regementet tillse, att vattentrycket bliver så kraftigt, att vattnet kan inom kaserntomten tryckas upp till en höjd av åttio meter över havet, skall allttjämt bestå.

Vad i denna paragraf stadgats om skyldighet för staden att tillhandahålla regementet vatten till visst nettopris samt att å detta pris städe lämna regementet 25 procents rabatt utgör icke hinder för staden att bevilja Västernorrlands läns landsting rabatt å dylikt nettopris för till landstingets sjukvårdsinrättningar i Sollefteå levererat vatten.

§ 8.

Staden förbinder sig att allttjämt underhålla den till kaserntomtens gräns framdragna ledningen för elektrisk belysning, samt att tillhandahålla regementet elektrisk ström till samma nettopris, som större avnämare därav inom staden (med undantag av industriella anläggningar) erlagga, dock att regementet å nämnda pris städe skall erhålla 12 $\frac{1}{2}$ procents rabatt.»

B.

Kronan skall till Sollefteå stad utan ersättning återställa en del av det markområde, som enligt 1905 års kontrakt överlåtits till kronan för Västernorrlands regementes räkning, nämligen den nordöstra delen av övningsfältet med en areal av cirka 4 hektar gränsande i norr 400 meter mot järnvägen Sollefteå—Härnösand, i öster 100 meter mot Nylands bys ägor till en punkt betecknad a, i väster 100 meter mot Västernorrlands regementes nuvarande övningsfält till en punkt betecknad b och i söder till en linje, som förenar punkterna a och b.

Sedan avstyckning av det markområde, som skall till staden återställas, ägt rum, skall särskild avhandling upprättas mellan kronan och staden angående fastighetens överlåtande till staden. Markområdet må av staden tillträdas den 1 juli 1928 i då befintligt skick. Kostnaderna för avstyckning av området ävensom lagfart å detsamma bestridas av staden.

C.

Därest Västernorrlands läns landsting enligt särskilt avtal av kronan förvärvar de å Sollefteå gamla lägerplats belägna sjukhusbyggnaderna jämte erforderligt markområde av fastigheten 6¹/₄ seland Övergård för inredande därstädes av ett sjukhus eller annan social anstalt, förbinder sig staden att på sätt, som finnes angivet i förberörda avtal mellan kronan och landstinget, tillhandahålla landstinget för anstaltens räkning vatten och elektrisk ström till samma priser, som gälla eller framdeles kunna bliva gällande för Västernorrlands regemente.

Av denna överenskommelse äro två exemplar upprättade, av vilka Kungl. Maj:t och kronan erhållit det ena och Sollefteå stad det andra exemplaret.

Stockholm den 21 december 1926.

För kasernkommittén:

JOHAN JÖNSSON.

Nils Berlin.

Sollefteå den 14 december 1926.

för Sollefteå stad:

Albin Bouvin.

O. Grönqvist.

Georg Clarin.

Per Ödman.

C. G. Timberg.

Bil. B.

Mellan Kungl. Maj:ts och kronan genom kasernkommittén, å ena sidan, under förbehåll av Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande, samt Västernorrlands läns landsting, å andra sidan, träffas härmed följande avtal:

§ 1.

Kronan överlåter och försäljer till landstinget ett markområde om högst tre hektar av Sollefteå gamla lägerplats ($6\frac{1}{4}$ seland Övergård) jämte de härå belägna sjukhusbyggnaderna, bestående av en huvudbyggnad, två fristående paviljonger och en köksbyggnad. Markområdets gränser skola enligt preliminär överenskommelse utgöras i öster av en där befintlig väg, i norr av en där förefintlig häck, i väster av en genom övningsfältet ledande väg och i söder av en där befintlig vall. I längd skall området innehålla i riktning öster—väster cirka 200 meter och i bredd i riktning norr—söder omkring 120 å 140 meter.

§ 2.

För marken skall landstinget till kronan utgiva betalning efter ett pris av 2,000 kronor per hektar.

Sjukhusbyggnaderna, vilka landstinget skall inreda för sjukvårds- eller annat socialt ändamål, skola av landstinget övertagas för ett pris av 6,000 kronor.

§ 3.

Sedan avstyckning av det markområde, som landstinget enligt § 1 skall förvärva av kronan, blivit verkställd, skall särskild avhandling upprättas mellan kronan och landstinget angående fastighetens överlåtande. Kostnaderna för avstyckning och lagfart å området bestridas av landstinget.

§ 4.

Landstinget berättigas att från sjukhusbyggnaderna låta framdraga avloppsledningar över kronans angränsande markområde.

§ 5.

Landstinget äger att anknyta ledningar för vatten och elektrisk ström till de för Västernorrlands regementes räkning framdragna ledningarna. Enligt avtal mellan kronan och Sollefteå stad har staden förbundit sig att tillhandahålla landstinget vatten och elektrisk ström till samma priser, som gälla eller framdeles kunna bli gällande för dylik leverans till Västernorrlands regemente.

§ 6.

Kronan medger, att såväl den till Övergårds station ledande vägen som och den från sjukhusbyggnaderna västerut till allmänna landsvägen framdragna vägen samt den mindre väg, som finnes anlagd från sjukhuset i riktning mot Västernorrlands regementes nya kaserner, må fritt och obehindrat begagnas för den sålunda överlåtna fastigheten.

§ 7.

Kostnaderna för inhägnande av försälda fastigheten bestridas av landstinget.

§ 8.

Den försålda fastigheten må av landstinget i befintligt skick tillträdas den 1 juli 1927 eller å den senare tidpunkt, som efter särskild överenskommelse kan bliva bestämd. Köpeskillingen betalas vid tillträdet.

Av detta avtal äro två exemplar upprättade, av vilka Kungl. Maj:t och kronan erhållit det ena och Västernorrlands läns landsting det andra exemplaret.

Stockholm den 21 december 1926.

För kasernkommittén:

JOHAN JÖNSSON.

Nils Berlin.

Härnösand den 9 december 1926.

För Västernorrlands läns landsting:

E. BERGGREN.

Ragnar Stattin.